

Luthers Lille Katekismus

Bud nr. 5-7

"Søndagsskole for voksne" – den 28. februar 2016

Luthers forståelse af De ti Bud

- Indholdet af de to tavler, Moses bragte ned fra bjerget, fra Gud (2 Mos 20; sml. 5 Mos 5)
- Luther valgte at anvende sin tids "tællemåde" (katolske kirke) af budene/ordene – dvs. undlod at medregne billedforbudet (bud nr. 2, jf. 2 Mos 20 og fastholdt adskillelse af de to sidste bud om "at begære"). Reformert kirke følger rækkefølgen i 2 Mos 20.
- Loven *givet af barmhjertighed* for at fremme *retfærdighed* som udtryk for Guds *hellige vilje og væsen*. Derfor er loven god (jf. Rom 7,12; 1 Tim 1,18; sml. 2 Tim 3,14ff). Vigtigt for forståelse, tolkning og udlægning!

Luthers forståelse af De ti Bud

- Luthers syn på loven: fri ift. fortolkning mhp. den kristnes situation (dog lovens intention fastholdt!):
  - Luther så en nær sammenhæng med Skriften i sin forståelse og tolkning af budene samt med en forståelsesramme til egen samtid. Og sådan bør det vel også være i vores tid (?)
- Luther så loven/dekalogen i lyset af det "dobbelte kærlighedsbud" (ikke 'den gyldne regel' – som er et alment tilknytningspunkt for moral).
- Luther angiver både en **negativ** og en **positiv** (dermed også en aktiv/passiv) forståelse af budene – især bud 5-10.

Lovens 1. tavle – om *Gud*

- Hvis vi fjerner den grundstøje, som gælder forholdet til Gud, bortfalder alt, hvad der hedder kristen etik. Dermed ender vi i falsk humanistisk etik og vantroens overfladiskhed.
- Fjerner vi den anden grundstøje, som er forholdet til næsten, ender vi i falsk religiøsitet og farisæisme.

Lovens 2. tavle – om *livet*

- *Ær din far og din mor.*

- **Du må ikke begå drab.**
- **Du må ikke bryde et ægteskab.**
- **Du må ikke stjæle.**
- *Du må ikke vidne falsk mod din næste.*
- *Du må ikke begære din næstes hus.*
- *Du må ikke begære din næstes hustru, hans træl eller trælkvinde, hans okse eller æsel eller noget som helst af din næstes ejendom.*

Lovens 2. tavle – om *livet*

- Hviler på lovens 1. tavle (anden del af Guds lovs to grundsøjler).
- Omhandler særligt ”kærligheden til næsten” (jf. dbt. kærlighedsbud).
- Det 4. bud står i en særlig relation: Efter Gud (bud 1-3), ens nærmeste (forældre, foresatte, øvrighed), dernæst næsten generelt (bud 5-10):
  - bud 1-3: det åndelige regimente
  - bud 4: det verdslige regimente
  - bud 5-10: skal forvaltes i lyset af disse *to regimenter* (findes også i mange andre religioner – for mig at se som udtryk en almen/naturlig erkendelse af syndens konsekvenser i livet (hvorimod åbenbaring af Guds vilje og dermed en ret forståelse af budene kun gives i tro på Kristus ved Helligånden (jf. bud 1-3)

Spørgsmål

- Er halvdelen af de ti bud (2. tavle) særligt ”kristne”? Hvis – hvordan vil du så argumentere for det?
- Hvad tænker du om, at budene har både en positiv og negativ side?

Det femte bud i loven

- **Du må ikke begå drab.**

Det vil sige: *Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke volder vor næste nogen skade på hans liv eller tilføjer ham nogen lidelse, men hjælper ham og står ham bi i al legemlig nød.*

- Dette bud står først, da det har med livet at gøre (skabt i Guds billede, ukrænkeligt/helligt osv.)
- Gælder fra undfangelsen til den naturlige død.
- Har en såkaldt aktiv og passiv udfoldelse – undlade at gøre og kaldet til at gøre (ud fra situationen og Guds vilje).

Det femte bud i loven

- Dræbe og skade (fysisk).
- Dræbe og skade (psykisk/sjæleligt).
- Dræbe og skade (åndeligt).
- Fjendekærlighed!
- Menneskets værdi i alt dette er stor: for det omhandler ”livet” – ikke kun det timelige, men også det evige mål).
- Ethiske områder: medicinsk, provokeret abort, eutanasi m.fl.
- Statens rolle: dødsstraf, strafferet, krig osv.
  - dog adlyde Guds ord som første instans (ApG 5,29)

Det sjette bud i loven

- **Du må ikke bryde et ægteskab (begå hor).**

Det vil sige: *Vi skal frygte og elske Gud, så vi lever rent og kysk i ord og gerninger, og som ægtefolk elsker og ærer hinanden.*

- Skaberordning (ægteskabet som ramme – sker som ”offentlig handling” og ”forening”).
- Budet omhandler ikke blot misbrug af seksualiteten i ægteskabet, men omhandler alle former for seksuelle forhold mellem mand og kvinde både i den gifte og ugifte stand, som anfægter, skader, undergraver, ødelægger eller på anden måde krænker det forhold mellem mand og kvinde, Gud har påbudt og givet i sin skaberordning fra begyndelsen.

Det sjette bud i loven

- Bryde ud af eller ind i ægteskab (hor)!
- Forbud mod alle seksuelle misbrug og forhold udenfor og før ægteskabet, da det er ødelæggende for ægteskabet (skaberordningen) – derfor så meget fokus og strenge forordninger vedr. det seksuelle i Bibelen (et helt grundlæggende forhold vedr. pagt, troskab, intim kærlighed, tillid, hengivenhed, renhed, hellighed, ære m.v.)
- Misbrug: hor, utugt, blodskam/incest, homofili, pædofili osv.
  - jf. også, at der kan være strenge straffe i samfundet – men også, at der er ved at ske en opløsnings her (jf. ikke-kristen kultur!)

Det sjette bud i loven

- Seksualiteten har at gøre med det hele menneske. Derfor værnes og omhegnes seksualiteten af ægteskabets ordning. Den, der misbruger seksualiteten, synder imod sit eget legeme, som er Herrens tempel, og hvor Guds Ånd bor, siger apostlen, dvs., han synder både mod legeme, sjæl og ånd (1 Kor 6,18-20).
- Ægteskab og familie (grundcelle i samfundet; dog under svære odds i disse år i et sekulariseret samfund og lider under et højt antal skilsmisser, papirløse-forhold som er oprør mod skaberordning, nyt ægteskab m.m.).

Det syvende bud i loven

- **Du må ikke stjæle.**

Det vil sige: *Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke tager vor næstes penge eller ejendom eller tilvender os dem ved falske varer eller anden uredelighed, men hjælper ham at bevare, hvad han ejer, og bedre sine kår.*

Det syvende bud i loven

- *»At stjæle vil nemlig sige med urette at tilegne sig en andens ejendom, og heri er også indbefattet alle slags forsøg på at opnå fordele til skade for næsten i enhver form for forretninger ... (Budet forbyder) at gøre næsten skade eller uret, hvilket kan ske på mange måder, f.eks. ved at forringe hans ejendom, tage den fra ham eller tilbageholde den, men også at billige eller tillade noget sådant. Tværtimod skal vi afværge og forhindre, at noget sådant sker, og det er befålet, at vi skal fremme hans velfærd og yde ham al mulig bistand, hvis han lider nød, uanset om han er ven eller fjende ...«.*

Det syvende bud i loven

- Del af skaberordningen: forvalteransvar mhp. ejendomsret (forudsætning for budet) for at hjælpe næsten. "At give alt, hvad man ejer" medfører ikke nødvendigvis idealet om "at sælge alt" (ejendomsløshed), sml. ApG 4,32ff.
- Gælder overfor:
  - næsten: alle forhold
  - arbejdsgiver: ikke snyde, stjæle, doven m.v.
  - staten: ikke bedrage (sort arbejde, skat), undlade at gøre sit for samfundet hele

Det syvende bud i loven

- Forvaltning af ressourcer (jf. vanlig forbrugisme, materialisme) – underlagt et ansvar under individuaetik i tro og fornuft bl.a. mhp. social etik.
  - I overensstemmelse med det syvende bud er det ret, at den enkelte kristne aktivt bidrager til et godt styre i samfundet, og at alle ressourcer sættes ind i kampen for næstens kår i verden; men det kan aldrig hverken medføre fritagelse fra eller være nogen som helst erstatning for det ansvar og offer, som det syvende bud kræver af hver enkelt af os over for næsten. Hver enkelt af os skal stå til regnskab for dette over for Gud.

Spørgsmål

- Hvor radikalt skal vi følge disse tre bud i vores hverdag?